

BIBLIOGRAFIE

1. BÎRZEA C. Arta și știința educației. București: EDP, 1998. ISBN: 973-30-5083-0.
2. CĂLIN M.C. Teoria și metateoria acțiunii educative. București: Aramis.2003. ISBN:973-85-940-3-0.
3. CERGHIT I. Metode de învățământ. Iași: Polirom, 2006. ISBN: 973-46-0175 - X.
4. CLEMENT E. et al. Filosofia de la A la Z. Dicționar enciclopedic de filosofie. 571 p. ISBN: 973-684-299-1.
5. GUȚU VI. Pedagogia. Chișinău: CEP USM, 2003. ISBN: 978-9975-71-450-1.
6. JOIȚA E. Educația cognitivă. Fundamente. Metodologie. Iași: Polirom, 2002. 243 p. ISBN: 973-681- 100 - X.
7. IUCU ROMIȚĂ B. Instruirea școlară. Perspective teoretice și aplicative. Iași: Polirom, 2008. 220p. ISBN: 978-973-46-1151-5.
8. NEACȘU I. Instruire și învățare. Teorii. Modele. Strategii. București EDP. 1999. 282 p. ISBN: 973-30-5503-4.
9. PÂNIȘOARĂ G. Psihologia învățării. Cum învață copiii și adulții. Iași: Polirom, 2019. 294 p. ISBN: 978-973-46-7725-2.
10. POPOVICI Borzea Anca. Integrarea curriculară și dezvoltarea capacităților cognitive. Iași: Polirom, 2017. 271 p. ISBN: 978-973-46-7058-1.
11. SĂLĂVĂSTRU D. Psihologia învățării. Teorii și aplicații educaționale. Iași: Polirom, 2009. 228 p. ISBN:978-973-46-1525-4.
12. КАHEМАН Д. Думай медленно. Решай быстро. Москва: АКТ, 2020. 704 с. ISBN: 978-5-17-133477-2.
13. ДИСПЕНЗА Джо, Развивай свой мозг Как перенастроить разум и реализовать собственный потенциал. Trad. din engl. Șepeleva D. Moscova: Vombora, 2021. ISBN: 978-5-04-098065-9.
14. ШАБШАЙ Г., ШАБШАЙ Е. Типы тела – типы мышления. Думай в стиле URGRADE Стратегии гениальности. Санкт-Петербург. 2017. 559 с. ISBN: 978-5-9573-3130-8.

MIJLOACE ȘI FORME DE ORGANIZARE A INSTRUIRII UNIVERSITARE ÎN FORMAREA ÎNȚĂLĂ A CADRELOR DIDACTICE³

MEANS AND FORMS OF ORGANIZING UNIVERSITY TRAINING IN THE INITIAL TRAINING OF TEACHERS

*Carolina Calaraș, dr., conf. univ.,
UPS „I. Creanga” din Chișinău
Larisa Cuznețov, dr. hab., prof. univ.,
UPS „I. Creanga” din Chișinău
Olga Raileanu, dr., conf. univ.,
UPS „I. Creanga” din Chișinău*

³ Articolul este publicat în cadrul Proiectului *Fundamentarea paradigmei de profesionalizare a cadrelor didactice în contextul provocărilor societale*, cifrul proiectului: 20.80009.0807.45, din Programul de Stat 2020-2023, Proiectarea Strategică IV. Provocări societale, administrat de către Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare din Republica Moldova.

Calaraș Carolina, PhD associate professor, UPS „I. Creanga”

<https://orcid.org/0000-0003-1194-2629>

Cuznețov Larisa, PhD habilitated, professor, UPS „I. Creanga”

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7677-1763>

Olga Raileanu, PhD associate professor, UPS „I. Creanga”

ID ORCID : <https://orcid.org/0000-0002-7819-3426>

CZU 378:371.13

Abstract

The article contains a theoretical-applied study that elucidates the use of means and forms of organizing university education, their optimal combination and their selection according to three criteria: focusing on what study discipline we teach, what is the topic/subject, what objectives, what structure it has and what is the nature of the content units; determining the degree of interdisciplinarity and structuring the tasks and logic of the teaching-learning process - evaluating the study discipline and establishing the predominant actions and productive interactions teacher-student, focused on cultivating professional prospectivity, more precisely, the vision and ability of students/future teachers on consolidation, updating and lifelong learning.

Key-words: university education process, means and forms of education, university teachers, classification criteria, Classroom platform.

Pentru a stabili mijloacele și formele de organizare a instruirii universitare aplicate în formarea inițială a cadrelor didactice vom aborda cadrul tehnologic al acestui proces. În esență, acest studiu cu caracter teoretico-aplicativ este o continuare logică a studiului teoretic elaborat anterior, în care am configurat trei criterii de bază după care ne vom conduce în determinarea și selectarea strategiilor didactice. Acestea, la rândul lor, ne vor ghida acțiunile noastre în alegerea și valorificarea mijloacelor, formelor, dar și a metodelor, procedeele și tehnicilor pe care le vom folosi în activitatea instructională cu studenții.

Așadar, *primul criteriu* după care ne vom ghida în alegerea mijloacelor, formei și a strategiei didactice rezidă în *axarea pe faptul ce disciplina de studiu predăm, care este tema/subiectul, ce obiective, ce structură are și care este natura unităților de conținut.*

Al doilea criteriu, conform căruia vom decide ce mijloace, forme și strategii vom folosi în instruire, constă în *determinarea gradului de interdisciplinaritate și structurarea sarcinilor și logicii procesului de predare - învățare - evaluare a disciplinei de studiu.*

Al treilea, adică ultimul, *criteriu* de care ne vom conduce reprezintă *stabilirea acțiunilor predominante și a interacțiunilor productive cadru didactic - student, centrate pe cultivarea prospectivității profesionale, mai precis, a viziunii și abilității studenților/ viitorilor pedagogi privind consolidarea, reactualizare și învățarea pe parcursul vieții.*

Dacă luăm în considerație aceste trei criterii apoi putem concretiza un șir de strategii didactice pe care le vom putea valorifica eficient în procesul de studiere a disciplinelor universitare, ceea ce va asigura determinarea celor mai potrivite forme și mijloace ale instruirii. Bineînțeles că realizarea întregului proces de învățământ în cadrul universitar este organizat și desfășurat în conformitate cu exigențele prevăzute în documentele de politici statale și educaționale; cu principiile educației umaniste, normele democratice, strategiile cognitive și metacognitive, paradigma cognitiv-constructivistă, care rămâne nucleul declanșator al acțiunilor cadrului didactic. Întrucât sunt valabile și pot fi aplicate o multitudine de strategii, începând cu cele de studiere a materiei noi; de recapitulare și consolidare a cunoștințelor și competențelor; de verificare și control; folosirea strategiilor mixte; algoritmice, expositive, euristice/ de descoperire, semi-prescise/ nealgoritmice, axate pe reflecție, axate pe modelizare

și sau micropredare cu caracter inductiv, deductiv, analitic, de sinteză, elaborare-realizare a planurilor personale de autoperfecționare, determinare a posibilităților autoeficienței, autoactualizării etc., în continuare, noi, vom prezenta mijloacele și formele de învățământ, care stau la baza organizării și desfășurării instruirii universitare formale și nonformale [1; 2; 3; 6].

Evident că **mijloacele de învățământ** reprezintă o categorie importantă a bazei tehnico-materiale a instituțiilor de învățământ, inclusiv a universităților. Acestea pot fi: *instrumente, materiale, dispozitive, lucrări științifice* (fondul bibliotecilor, laboratoarelor și ale altor subdiviziuni universitare). În literatura de specialitate există un șir de clasificări și caracteristici ale mijloacelor de învățământ, noi abordând acest aspect, ne-am axat pe viziunile și clasificările propuse de cercetătorii S. Gessen [6, p.15], I. Cerghit [1, p.15], Vl. Guțu [3], Iucu Romiță B. [5, p.143-144], care au delimitat cinci tipuri de mijloace de învățământ, după cum urmează:

➤ **Mijloacele informativ-demonstrative**, care includ variate materiale intuitiv-obiectuale, imagistice, materiale naturale și forme de reprezentare în relief (ierbare, insectare, animale împăiate etc.), materiale în imagini (albume, fotografii, planșe), reprezentări figurative, reprezentări vizuale și auditive; materiale cu caracter logico-rațional, care cuprind simboluri (reprezentările grafice de pe tablă, formule matematice, fizice, chimice; notele muzicale etc.)

➤ **Mijloacele de exersare și formare**, care includ ansamblul materialelor ce se aplică în activitățile practice. Evident că acestea depind de profilul instituției superioare de învățământ (universitate pedagogică, de educație fizică și sport, economică etc.) și de disciplina concretă de studiu (pedagogie, matematică, psihologie etc.). Acestea pot fi variate materiale auxiliare, truse de laborator, instrumente muzicale, instrumente sportive, inventar special/ jocuri didactice, jucării; aparate de simulare didactică etc.

➤ **Mijloacele audiovizuale** reprezintă ansamblul de mijloace multimedia/ de informare și comunicare în masă. Acestea pot fi diferențiate în mijloace purtătoare de mesaj informațional (emisiuni TV, Radio, informații din Internet) și mijloace care realizează difuzarea informației (televizorul, aparatul radio, discuri CD etc)

➤ **Mijloacele de raționalizare a timpului didactic** diferă de la caz la caz și sunt foarte variate. Acestea pot fi: unele șabloane și modele, hărți de contur, teste psihologice, xeroxuri, cărți de popularizare a științei, unele lucrări de ale colegilor și studenților etc.

➤ **Mijloacele care includ tehnica informatică și de calcul**, cum sunt calculatoarele și alte gadgeturi de acest fel ce pot fi folosite în procesul de învățământ.

În contextul vizat, ne vom referi la formele univesitare de organizare-desfășurare a procesului de învățământ în Universitatea Pedagogică de Stat *Ion Creangă* din Chișinău. Plecând de la condițiile complicate actuale (criza pandemică), am constatat următoarele:

- **activitatea-prelegere** a rămas în arsenalul cadrelor didactice, însă accentele au fost schimbate spre desfășurarea unor prelegeri magistrale cu implicarea oponentilor din rândul studenților, care, cunoscând conținutul curriculumurilor la disciplină, finalitățile, repartizarea orelor, temelor și a sarcinilor, se pregătesc din timp pentru acest rol. Într-un astfel de mod se valorifica cu succes metodele micropredării, discuției, problematizării și conversației socratice;

- **activitatea-seminar**, la fel, s-a practicat activ, dar cu anumite modificări, care au optimizat, în viziunea noastră, participarea studenților. Colaborarea cu studenții a avut caracter de ghidare și orientare din partea cadrului didactic, care a formulat din timp și a anunțat sarcinile, paralel, studenții au avut la dispoziție nu numai unitățile de conținut, dar și ansamblul de sarcini pentru realizarea lucrului individual, inclusiv precizarea produsului preconizat

pentru elaborare, conceptualizarea lui și posibilitățile aplicării acestuia în practică și desigur că au fost specificate modalitățile de evaluare;

- **activitatea practică** în domeniul pedagogiei și ale disciplinelor cu caracter formativ este decisivă, întrucât oferă posibilitate să exersăm studenții în formarea și consolidarea competențelor de specialitate. De aceea *am inclus acțiuni practice în toate tipurile de activități*. Acestea s-au materializat în: elaborarea proiectelor didactice și educative/proiectarea lecțiilor, activităților nonformale etc; elaborarea fișelor de evaluare, schițelor de consiliere educațională, tematici pentru adunările cu părinții, fișe de analiză a lecțiilor, pregătirea și prezentarea PPT la anumite teme, elaborarea fișelor și hărților conceptuale etc. Totodată, menționăm faptul că s-a lucrat mult prin intermediul cooperării și colaborării didactice, individualizării și diferențierii unor sarcini.

În contextul vizat oferim câteva exemple de aplicații TIC relevante, care sunt valorificate cu succes de noi în procesul de învățământ:

- **utilizarea emailu-lui**. Pentru fiecare grupă sunt create adrese speciale pe care comunicăm, expediem materiale, sarcini, iar studenții expediază lucrul individual realizat, portofoliile și alte informații;

- **pagina de facebook Consilierea familiei** ([https://www.facebook.com/Consilierea familiei-695413080565160/](https://www.facebook.com/Consilierea-familiei-695413080565160/)), pe care plasăm sistematic materiale interesante cu privire la problematica consilierii și educației familiei;

- **valorificarea site-urilor de specialitate** pentru pregătirea unor teme, referate etc;

- **accesarea Repozitoriului universitar**, care oferă posibilitate de lecturare a monografiilor, ghidurilor, suporturilor de curs etc.;

- **desfășurarea unor ședințe de consiliere educațională** privind elaborarea tezelor de licență, a referatelor, tezelor de an etc.;

- **defășurarea conferințelor teoretico-practice** de sinteză la disciplinele de studiu cu implicarea grupului de studenți.

Cercetările efectuate cu privire la implementarea cursurilor online și a platformelor de învățare la distanță, ne permit să facem o sinteză a situației din perspectiva actorilor implicați în elaborarea și implementarea acestora, abordărilor pedagogice diferite, tipurilor de cursanți și motivația acestora, cât și calitatea cursurilor predate.

În acest context, menționăm că cea mai utilă platformă de predare și învățare în condiții pandemice s-a dovedit a fi Platforma Classroom care deschide noi oportunități în domeniul învățării mediate electronic în care studenții pot avea acces la cursuri de calitate, pot dezvolta și valorifica competențele digitale prin folosirea resurselor educaționale deschise, pot folosi metode inovatoare de predare pentru toți și a dezvolta o comunitate activă de învățare.

Platforma Classroom și alte platforme online utilizate în învățare au trăsături specifice, distincte în comparație cu cele tradiționale, iar proiectarea și implementarea lor necesită o abordare pe măsură. Cele mai relevante caracteristici ale unui curs pe platforma Classroom sunt următoarele:

➤ Cursurile sunt electronice, online ceea ce presupune aplicarea principiilor e-didacticii în proiectarea și derularea lor;

➤ Cursurile sunt destinate unui număr mare de participanți, iar abordarea pedagogică trebuie să țină cont de această particularitate, prin găsirea soluțiilor de implicare activă și eficiență a studenților în procesul de învățare;

➤ Implicarea cadrelor didactice, titulare de curs, facilitatori ai învățării, este una minimă, după structurarea conținutului acestuia, prin urmare, profesorii trebuie să adopte o pedagogie și filosofie care inspiră studenții să-și asume responsabilitatea propriei învățări;

➤ Conținuturile cursului se deschid după accesul permis de către titularul cursului, condițiile de acces fiind nerestricțive pentru studenți. De obicei, cadrul didactic invită prin intermediul emailului-ui sau a expedierii linkului de acces, studenții (în grupe separate), la curs;

➤ Contingentul cursanților este foarte divers, în termeni de cunoștințe generale și specifice în domeniu, interese cu privire la accesarea/studierea cursului, stiluri proprii de învățare etc.

➤ Abordările pedagogice trebuie să fie conforme cu variabilele de acces deschis menționate, aceste variabile fiind parțial necunoscute în perioada de elaborare și chiar desfășurare a cursului.

Caracteristicile menționate condiționează provocări considerabile față de abordările pedagogice aplicate în implementarea cursurilor pe Classroom. În genere, structura și organizarea conținutului într-un curs pe Classroom depinde substanțial de tematica și domeniul cursului și de gradul în care este posibil a diviza conținutul în unități mai mici, modulare, de învățare pentru a fi ușor de studiat. Temele/conținuturile sub formă de prelegeri (în format text sau video), am observat că nu prea reușesc să mențină interesul cursantului. În acest sens, se lucrează și sincron cu studenții pe alte platforme de învățare online.

În dependență de conținutul cursului, studenții caută informații într-o formă concisă, sub forma unor module de învățare mai scurte. Informația este prezentată în porțiuni succinte, axată pe un conținut/temă de studiu, ce necesită o durată scurtă de timp pentru a fi studiată, dar totodată este axată pe cultivarea gândirii critice, a priceperilor și aptitudinilor.

Temele sunt stocate și notate pe suita de aplicații care permite colaborarea dintre profesor și student sau între mai mulți studenți. Cât privește calitatea comunicării dintre cadrul didactic și student, valorificarea platformei nominalizate, este una complexă. Anunțurile sau informațiile relevante pot fi postate de către profesori în fluxul paginii, care pot fi comentate de studenți, permițând comunicarea în două sensuri între profesor și studenți și studenți-studenți. Studenții pot posta, de asemenea, în fluxul paginii, însă nu vor avea o prioritate atât de mare ca postarea cadrului didactic, totodată aceștia pot fi moderați și ghidați.

Cursurile academice plasate pe această platformă sunt elaborate într-o formă, în majoritate liniară, având finalități de studiu și conținuturi repartizate pe săptămâni. O astfel de prezentare a conținuturilor cursului academic permit studenților, care au accesat cursul mai târziu, sau au rămas în urmă de alți colegi (poate studiază mai lent sau au fost bolnavi etc.) să avanseze în studierea și parcurgerea conținutului în ritm propriu și, totodată, să interacționeze cu ceilalți.

Provocarea în elaborarea unui curs pentru plasarea pe Classroom constă în iscusința de a structura materialele astfel încât studenții să poată studia conform nevoilor de învățare, fără a pierde firul logic al expunerii și pentru a atinge diferite nivele de cunoștințe (de exemplu: la nivel de înțelegere, aplicare și integrare) pentru fiecare subiect. Activitățile din cadrul cursului nu se termină odată cu finalizarea acestuia. Studentul poate reveni la conținuturile plasate pe platformă, ori decâte ori are nevoie. Dacă personalul academic își asumă rolul de mentor, soluția de învățare trebuie să devină ca atare captivantă și contextuală. Pentru a realiza acest proces trebuie implementate mijloace specifice secolului 21, instrumente colaborative, clipuri video,

platforme interactive de învățare, softuri educaționale etc. Contextualizarea conceptelor se realizează prin situații și exemple din lumea reală. Cadrul didactic prin selectarea adecvată a resurselor disponibile pe web sau biblioteci virtuale, repozitorii instituționale, facilitează organizarea conținuturilor. Această abordare le ajută studenților să aplice cunoștințele în situații care sunt extinse în afara limitelor unei săli de clasă academică.

În consens cu teoria experiențială, învățarea are loc prin experiență concretă și conceptualizarea abstractă. În acest sens, dacă cursul plasat pe platforma Classroom este realizat într-o abordare ce prezintă un ansamblu de caracteristici menționate, el va oferi o experiență superioară de învățare a studenților.

În concluzie, putem remarca faptul că studiul nostru demonstrează posibilitatea valorificării a mai multor forme și modalități de informare, predare și învățare, inclusiv învățarea online. Învățarea în regim online, a devenit o necesitate imperioasă de a face posibilă continuarea studiilor și păstrarea legăturii dintre cadru didactic și student, de a dezvolta competențe de învățare și a împărtăși experiențe de studiu. Implementarea acestor platform pot schimba în unele aspecte, practica profesională, pot facilita accesul la educație și se presupune că au potențialul unui impact global, însă este nevoie de angajament, deschidere și implicare activă atât a cadrelor didactice cât și a studenților pentru a obține rezultate vizibile și calitative.

BIBLIOGRAFIE

1. CERGHIT I. Metode de învățământ. Iași: Polirom, 2006. ISBN: 973-46-0175 - X.
2. Cuznețov Larisa. Teori și metodologia cercetării familiei în științele educației. Chișinău: CEP USM, 2021. ISBN: 978-9975-152-84-6,
3. GUȚU VI. Pedagogia. Chișinău: CEP USM, 2003. ISBN: 978-9975-71-450-1.
4. JOIȚA E. Educația cognitivă. Fundamente. Metodologie. Iași: Polirom, 2002. 243 p. ISBN: 973-681- 100 - X.
5. IUCU Romiță B. Instruirea școlară. Perspective teoretice și aplicative. Iași: Polirom, 2008. 220p. ISBN: 978-973-46-1151-5.
6. GESSEN S. Bazele pedagogiei. Introducere în Filosofia practică. Moskova: Școla Press, 1995. ISBN: 5-88527-082-1.

ROLUL VALORILOR MORALE ALE PEDAGOGIEI POPULARE ÎN FORMAREA PERSONALITĂȚII ELEVILOR

THE ROLE OF MORAL VALUES OF POPULAR PEDAGOGY IN THE FORMATION OF STUDENT PERSONALITY

*Maria Diana Apreotesei, drd.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău
Maria Diana Apreotesei, PhD student, „Ion Creangă” SPU
<https://orcid.org/0000-0002-3640-2189>*

CZU 37.013/.014

Abstract

The content of the article presents the role of moral values of popular pedagogy in the formation of students' personality, as a result of the symbiosis between cognitive, affective and volitional. The characteristic features of the Romanian nation (joy of work, wisdom, cleverness, intuition, worthiness, ethical sense, honesty, sincerity, modesty, self-control, spirit of solidarity, sense of humor, etc.) and the means of popular pedagogy (proverbs,